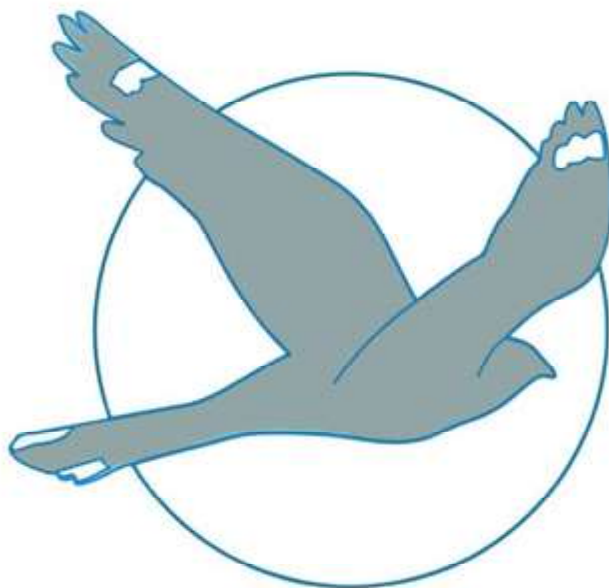

Caprimulgus

Vogelwerkgroep
Midden Overijssel

Lammertink
SCHILDERSBEDRIJF

Vonderweg 29a - 7468 DC Enter
Tel. (0547) 38 13 77 - Fax (0547) 38 35 11

Nachtzwaluw

Caprimulgus

Tijdschrift van de Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke vereniging die zich bezighoudt met vogelonderzoek en -bescherming. Zij organiseert excursies naar vogelgebieden in en buiten de regio en geeft voorlichting over vogels.

Redactie:

Jos van Tongeren
Wilma Wijnen
Roel Janssen

Adres:

Galenshoeve 21
8052 AV Hattem
tel.: 038-4445419
e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart - april

15 juni - juli

15 sep - oktober

15 dec - januari

Bij voorkeur per e-mail
naar:

info@wilmawijnen.nl

Tabellen en grafieken
apart aanleveren als
Word- of Excel-document.

Jaargang 17, nummer 4 oktober 2018

Inhoud

Bestuurlijk	4
Rode wouw rukt op	6
Rode wouw nestelt bij Deventer	10
Verslag Eurobirdwatch 2018	12
Kraanvogels	15
Uit de media	18
Uit het veld	20
Mystery Bird	22
Territoria nachtzwaluwen Sallandse Heuvelrug	25
Project "De Veldkaante"	27

Bestuurlijk

Trek,

In de vorige Caprimulgus schreef ik over de opmerkelijke weersomstandigheden dit jaar, niet wetend dat de zomer voort zou duren tot, jawel, precies de eerste dag van de astronomische herfst. Nu zijn we dus ook qua weer beland in de fascinerende tijd van arriverende en vertrekkende vogels: de herfsttrek. Ik kijk er altijd naar uit, maar heb tot nu toe weinig op onze trektelpost gestaan in verband met drukke werkzaamheden in onze zoute natuurgebieden. Maar ook daar is de eeuwen oude trekbeweging van vogels goed te volgen.

Afgelopen donderdag op het Balgzand bijvoorbeeld zag ik honderden zwarte ruiters en ook groepen lepelaars zich opmaken voor vertrek naar warmere streken. Vogels kennen natuurlijk ook zomer- en wintertijd, maar staan niet voor het dilemma of de klok nu wel of niet een uur verzet moet worden. Ze hebben hun inwendige klok die altijd gelijk loopt: zo is per soort bepaald op hoeveel minuten vóór zonsopkomst je geacht wordt met zingen te beginnen. En weten jullie dat een kippenetmaal circa 25 uren duurt?

Dat verzetten van de klok kan volgend jaar nog wel een dingetje worden, want vogels trekken zich natuurlijk niets van onze tijdsfratsen aan..... Stel dat Nederland er voor kiest om permanent de wintertijd in te voeren, dus de klok geen uur meer vooruit eind maart. Dan wordt het leven van de fervente BMP-teller er niet makkelijker op. Ga maar na, rond de langste dag komt de zon dan om 4:10u op. En een standaard BMP-telling begint een uur vóór zonsopkomst. Om 3:10u dus en dan moet je al op de plek zijn, stel dat je eerst nog een half uur moet fietsen. En ook de nachtzwaluwtelling wordt er niet leuker op: om 21:00u beginnen en om 23:00u klaar, dat is voor m'n gevoel toch minder uitdagend dan de middernachtelijke afsluiting. Voorlopig kunnen we de komende maand elke dag wat later naar de vogeltelpost om buiten van vogels te genieten.

Ook maken we ons op voor allerlei najaarsactiviteiten zoals de landelijke Sovondag waarin dit jaar de presentatie van de nieuwe atlas centraal staat. Als VMO organiseren we een publieksactiviteit met als titel 'Alle kinderen naar buiten', omdat we zien dat kinderen steeds minder in de natuur komen en ze er, ook op school, steeds minder over leren. Het vak 'kennis der natuur' bestaat alleen nog in geschiedenisboekjes. Wie komt er straks op voor de natuur als niemand meer het belang er van kent? Als interesse en kennis ontbreekt, worden er op termijn

nauwelijks tellingen en inventarisaties meer gehouden en zullen we niet in de gaten hebben welke soorten voor- of achteruit gaan en wat bijvoorbeeld de effecten van klimaatverandering op vogels zijn. Een zorgwekkend punt waarmee we samen met andere natuurorganisaties aan de slag willen. Voor de VMO-leden organiseren we voor de liefhebbers een workshop vogels tekenen. Goed tekenen van vogels vereist goed kijken naar vogels. En wat is er nou mooier dan dat?

Geniet van het najaar!

Gerrit Dommerholt
Voorzitter VMO

geelkraagbuulbuul

De rode wouw rukt op

De rode wouw waagt zich steeds noordelijker.
Nu het klimaat verandert, nestelt hij ook in Nederland.

Rode wouwen (*Milvus milvus*) trekken de koelere middelgebergten in, als daar tenminste rommelige boerenerven zijn. Daar vinden ze een gedekte tafel vol aas, veldmuizen, woelratten en jonge kramsvogels. Dat blijkt uit het ringen en zenderen van deze roofvogels, waardoor hun gangen zijn na te gaan. Rode wouwen zijn rossig bruine roofvogels, groter maar slanker dan buizerds. Ze hebben een gevorkte staart en lange vleugels. Dankzij hun grote vleugeloppervlak kunnen ze urenlang zweven en zeilen, zodat vliegen weinig energie kost. Tijdens de jacht is hun grijze kop naar beneden gericht, de velden afspeurend op prooi. Wouwen jagen op kleine zoogdieren en jonge vogels, en eten veel aas.

Volgens onderzoeker Stef van Rijn zijn wouwen echte vogels van cultuurland. Samen met Paul Voskamp volgt Van Rijn de wouwenpopulatie in de Belgische Oostkantons al zeventien jaar. Jaarlijks gaan de twee Nederlandse vogelaars in het broedseizoen naar de Ardennen om wouwenkuikens te ringen. Zij werken daarbij samen met de Waalse vogelbeschermingsorganisatie Natagora. Enkele wouwen zijn voorzien van satellietzendentjes, waardoor ze tijdens de trek en overwintering te volgen zijn. De meeste wouwen overwinteren in Spanje.

Rode wouwen ruimen doodgereden dieren op en slachtoffers van maaimachines. "In de Eifel en Ardennen staan ook ingewanden van gevilde dieren, die jagers achterlaten, op het menu", weet Van Rijn, "evenals slacht- en keukenafval op boerenerven en bijvoorbeeld nageboortes van kalveren. Zulk afval uit de stal komt vaak in de mest terecht en wordt op graslanden uitgereden." Handig voor de wouwen.

Van Rijn vertelt dat rode wouwen om te broeden oprukken naar het noorden en naar Europese middelgebergtes. Vanouds broedden ze vooral in Spanje, Frankrijk en Duitsland. Vanuit Duitsland lijken ze ook Nederland te koloniseren. In 2015 hebben er acht paartjes in Nederland gebroed en dit jaar wordt er op nagenoeg dezelfde plekken opnieuw genesteld. In de Achterhoek wilde Van Rijn ze ringen, maar trof hij een dode wouw aan. Hij heeft verkrampte poten en gesloten ogen, een bewijs dat de vogel is vergiftigd met strychnine. Dat wordt vaak in aas neergelegd en is een belangrijke doodsoorzaak van de aasetende roofvogels. Maar in Groot-Brittannië doen rode wouwen het goed en in Zuid-Zweden is de populatie enorm gegroeid. "Die trend om noordelijker te gaan broeden, houdt

vermoedelijk verband met klimaatverandering”, zegt Van Rijn. “Om dezelfde reden trekken ze waarschijnlijk de middelgebergten in. In Duitsland hebben ze zich uit het laagland teruggetrokken en zijn ze in de Eifel en Harz neergestreken.”

Wellicht heeft de modernisering van de landbouw in de lagere streken ook geholpen de vogels die bergen in te jagen.

Na zeventien jaar onderzoek in de Ardennen en de Eifel durft Van Rijn wel te stellen dat rode wouwen daar gebonden zijn aan rommelige boerenerven in de grazige beekdalen waar pas vanaf half mei gemaaid wordt. Het hoogste deel van de Ardennen is minder in trek bij de elegante roofvogels. Daar ligt nationaal park de Hoge Venen, een gebied met venen en naaldbossen, maar zonder cultuurland. “Ook in de Eifel zijn de toppen en steile hellingen van de hoogste heuvels bebost, vaak met eenvormige fijnsparrenaanplant”, vertelt Van Rijn. “Daar broeden geen wouwen; die komen het meest voor in de hoogste delen van het boerenland, rond de bovenstroom van beken en riviertjes.”

rode wouw

Veel prooidieren

Wat de beekdalen met boerenerven zo gunstig maakt, is behalve het afval ook vooral het grote aantal prooidieren. “De roofvogels vinden er een brede voedselbasis”, zoals Van Rijn het noemt. “De graslanden hebben een stevige populatie veldmuizen. Deze lente was er al voor het derde achtereenvolgende jaar een veldmuizenpiek, met dichtheden van soms meer dan tien holletjes per vierkante meter.”

Van Rijn vertelt dat er in Oost-België ook veel woelratten zijn. Net als veldmuizen leven die in graslanden en op boerenerven. Is een veldmuis al een voedzame prooi, een woelrat is ruim vijf keer zo zwaar. “Dat is een vette maaltijd voor een wouw”, zegt Van Rijn. “Ik kwam laatst op een erf waar een van onze gezenderde wouwen regelmatig bivakkeert en jaagt. De boer had er geen idee van, maar liet me met plezier zijn erf zien. Ik trof er een ware puinhoop aan, met open kuil, een hele serie mestvaalten, zowel recente als stokoude, soms met landbouwplastic eroverheen. Hij vertelde dat er woelmuizen van onder het plastic naar het kuilvoer pendelden. Bij het eerste dekplastic dat hij optilde trof ik een grote burcht aan van woelratten en zag er diverse wegvluchten. Ik wist genoeg; onze wouw had het daar duidelijk voorzien op de overdaad aan woelratten.”

Rommelig boerenerv

Het betreffende erf is volgens Van Rijn geen uitzondering wat betreft rommeligheid. “Gelukkig zijn de boeren in het Belgisch-Duitse grensgebied nog niet zo gebrand op een steriele omgeving. Toch vindt er ook in Oost-België een opschaling van landbouwgebruiken plaats, die waarschijnlijk ongunstig uitpakt voor wouwen en andere wilde dieren. Er verschijnen grotere stallen, sommige boeren injecteren drijfmest en proberen snijmais te telen voor veevoer.

“Maar er zijn nog volop keuterboertjes met kleine aantallen koeien en potstallen, boeren die nog vaste stalmest over hun weilanden uitstrooien in plaats van vloeibare drijfmest. Op grasland met stalmest krijg je veldmuizen en woelratten. De boeren mopperen wel over de muizen, maar ze zijn eraan gewend en beschouwen het als bedrijfsrisico.

“In Nederland zouden boeren meteen alarm slaan over zo’n ‘muizenplaag’, waarna ze een flinke schadeclaim indienen bij de overheid. Toch kende ook Nederland tot een paar decennia terug zulke veldmuizenpieken.”

Dode en kleine zoogdieren zijn niet de enige prooien voor wouwen. Ook vogels staan op het menu, kramsvogels vooral. Dat zijn lijsterachtigen die net als rode wouwen vooral in het cultuurland van de middelgebergten voorkomen. “Ze broeden in kolonies van vijf tot twintig paren in de beekdalen met oude kerkdorpen en bomenlanen”, vertelt Van Rijn. “Vooral als de jonge kramsvogels uitvliegen, eten de wouwen ervan.”

Volgens de wouwenringer is de combinatie van het koelere klimaat en de extensieve landbouw met ouderwets bemeste graslanden en kerkdorpjes de sleutel tot het succes van de wouwen in de Eifel en Ardennen. Als de graslanden worden gemaaid, komen de wouwen er direct op af. “Soms hangen ze in een groep achter de maaimachine”, vertelt Van Rijn. “Muizen en woelratten worden dan beter bereikbaar, net als sprinkhanen, kevers en regenwormen.”

Aangezien de Duitse wouwen zich terugtrekken in middelgebergten, zijn de nieuwe broedgevallen in Nederland opvallend. “Het zouden jonge vogels kunnen zijn die op zoek zijn naar een geschikte nestlocatie”, aldus Van Rijn. “Een andere mogelijkheid is het enorme succes in Oost-België. Een groot deel van de Ardennen is al bezet. Misschien is het er vol en verspreiden ze zich naar gebieden buiten de Ardennen.

Hopelijk kunnen we dat met gezenderde en geringde wouwen achterhalen.”

Uit Trouw KOOS DIJKSTERHUIS

Zeldzame rode wouw nestelt bij Deventer

Met zo'n vijftien tot twintig broedparen in Nederland lijkt de rode wouw terug van weggeweest. Ecoloog Mark Zekhuis heeft bij Deventer een nest met drie jongen ontdekt. De jongen zijn aan het eind van het voorjaar geringd.

De laatste jaren neemt het aantal waarnemingen in Nederland van de bijzondere roofvogel toe. Ook zijn er meer broedgevallen ontdekt. Vorig jaar waren het er ongeveer vijftien of zestien, aldus de ecoloog die verbonden is aan Landschap Overijssel. "Dit jaar zijn het er in elk geval al zeventien of iets meer. De vraag is of de terugkeer van de rode wouw definitief is. Dat weten we nu nog niet, omdat de broedgevallen nog niet stabiel zijn. Veel nesten mislukken ook. We zien dat de vogels op zoek zijn naar nieuwe leefgebieden. "Het is een heel mooie vogel, hij heeft ook een groot leefgebied. Ze vliegen meestal in een cirkel van zo'n drie kilometer van hun nest, maar kunnen soms ook tot acht of negen kilometer ver gaan."

De drie geringde jonge rode wouwen.

Zekhuis vermoedt dat de dieren uit Luxemburg of België komen. „In België neemt het aantal broedparen toe en lijkt het gebied 'vol' te raken. In Duitsland, Frankrijk, Spanje en Italië komt de vogel veel voor, maar daar heeft de soort veel te lijden van het pesticiden gebruik om knaagdierenoverlast tegen te gaan.

Vlinderachtig

De vogelsoort is herkenbaar aan een gevorkte roodbruin gekleurde staart en de 'vlinderachtige' manier van vliegen. Ze vliegen vaak laag omdat ze vooral leven van aasdiere. Maaislachtoffers als ratten en muizen, maar ook vissen die bij het schonen van de sloten op de kant belanden. „Ze zijn heel behendig in de lucht”, vertelt Zekhuis. De soort is erg kwetsbaar en gevoelig voor vergiftiging. “Vaak krijgen ze per ongeluk gif binnen dat in de landbouw gebruikt wordt voor knaagdierverdelging. Als ze een rat vangen die rattengif binnen heeft gekregen bijvoorbeeld. Of vergiftigd aas dat soms voor vossen wordt neergelegd. Daar kan de rode wouw snel slachtoffer van worden.”

Zekhuis heeft informatie over drie actuele nesten van de rode wouw in Overijssel. “In Brabant is één nest gespot en in Limburg twee. In de provincies Gelderland en

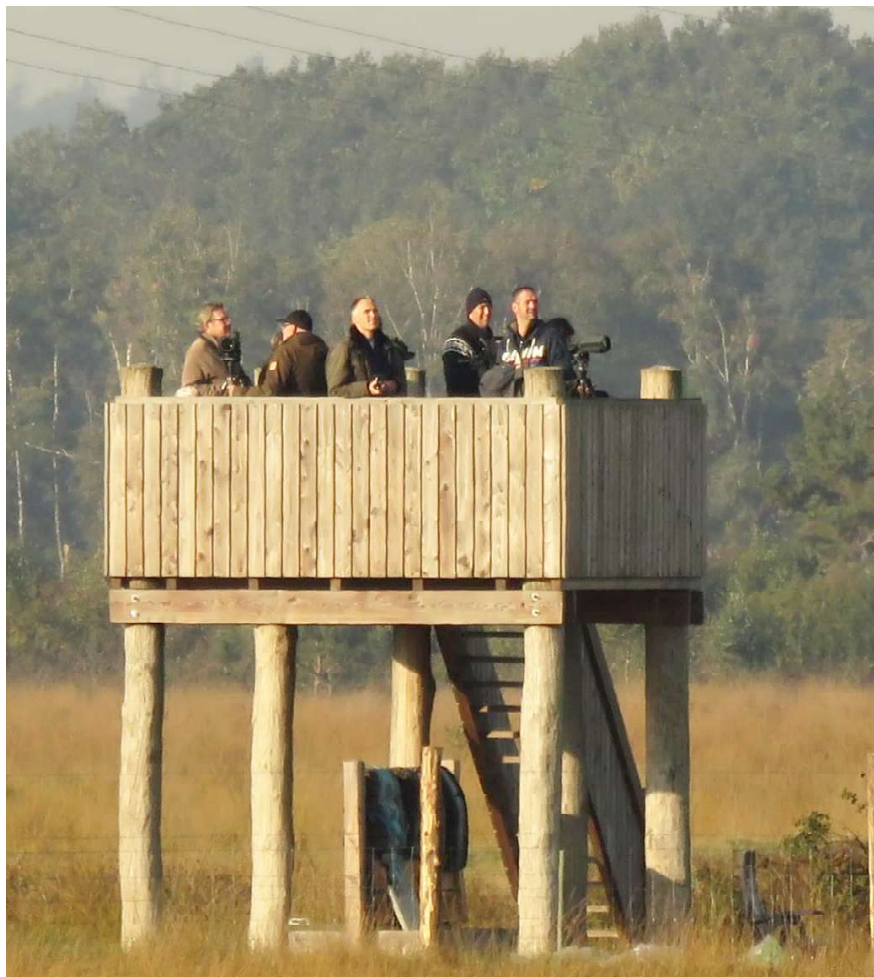
Olaf Kleine Koerkamp (links) en Mark Zekhuis bij de geringde jongen.

Drenthe zijn ook elk drie nesten gevonden. Bijzonder van het koppel bij Deventer is dat het al vijf jaar steady daar leeft. Ze hebben al twee keer een nest van drie jongen gekregen. Vorig jaar zijn er ook bij Ommen en Heino broedparen geweest. Maar of de soort hierdoor ook definitief terugkeert in Nederland, dat is nog lang niet zeker”, blijft Zekhuis voorzichtig.

Verslag van de telling op de vogeltelpost in het kader van de Eurobirdwatch 2018

Totaal: 3818 vogels, 36 soorten, 4:17 teluren

Tellers: Derk, Erik, Jeannet, Johan, Mark, Antoon, Mieke, Herman, Roel, gast,
Gerrit

Op zaterdag 6 oktober jl. werd er in heel Europa de jaarlijkse trekvogeltelling gehouden: Eurobirdwatch 2018. Zoals al jaren het geval is telde de VMO die dag ook vanaf onze trektelpost Wierdenseveld. Er hebben zich 38 Europese partnerorganisaties (in evenveel landen) aangemeld voor de Euro Birdwatch en dat is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Dat staat (hopelijk) bijna garant voor ettelijke miljoenen getelde trekvogels die dag!

Leuk om te vermelden is trouwens nog dat in 25 jaar Euro Birdwatch meer dan 1,1 miljoen vogelaars hebben meegedaan (met ongetwijfeld wat overlap, van jaartot-jaar) die samen 73 miljoen vogels telden! De VMO is in die 25 jaar steevast van de partij geweest.

Het beloofde een zonovergoten warme nazomerdag te worden, en dat werd het ook. Dat de weersomstandigheden belangrijk zijn voor het resultaat is bekend maar dat betekent niet per definitie dat zo'n bijna zomerse dag dan ook direct een goede teldag wordt. De dag begon met een mistige zonsopkomst om 07:45 uur. Mooi voor de foto's van die zonsopkomst maar slechte zicht omstandigheden. Er werden al wel overvliegende koperwieken en vinken herkend aan de voor die soorten kenmerkende vluchtroepjes. Toen de mist eenmaal was opgetrokken, konden wij de vogelsoorten niet alleen horen, maar ook zien en dus tellen.

De volgende soorten werden er vastgesteld: vink, keep, heggenmus, graspieper, veldleeuwerik, boomleeuwerik, kneu, groenling, geelgors, witte kwikstaart, holenduif, houtduif, Turkse tortel, boerenzwaluw, watersnip, koperwiek, zanglijster, roodborsttapuit, tjiftjaf, grote lijster, zanglijster, kokmeeuw, spreeuw, grauwe gans,

aalscholver, buizerd, sperwer, slechtvalk, rietgors, sijs, zwarte kraai en ringmus. Tweemaal vlogen er 6 grote zilvereigers in formatie voorbij wat wel een mooi gezicht was. Talrijkste soort was de vink met 2986 exemplaren.

Er was weinig roofvogeltrek. Wel ter plaatse enkele buizerds, sperwer en 3 torenvalken. O, ja, niet vergeten de twee roepende raven die de gehele telling in de buurt bleven hangen en zich regelmatig goed lieten horen. Tegen het einde van de telling, toen het was gedaan met de trek van de dag, zo leek het, kwamen er nog 8 buizerds vanuit NO overtrekkend richting ZW. Boven het Wierdenseveld werd snel op thermiek hoogte gewonnen tot de vogels met het blote ook niet meer zichtbaar waren.

Het was een gezellige dag op de trektelpost; daar was iedereen het wel over eens. Vermeldingswaardig was Jeannet 's traktatie; voor iedereen een heerlijke appelkruimelpunt!

Persbericht en verslag

Deze zaterdag, aan het eind van de middag, doet Vogelbescherming een landelijk persbericht uit met de aantallen van dat moment. De ervaring leert dat deze aantallen naderhand nog oplopen (door latere invoer), dus volgende week volgt dan nog een update met de definitieve cijfers van de Birdwatch.

Die wordt later dit najaar gevolgd door het verslag.

Roel Janssen

Meer paren kraanvogels, weinig kuikens groot

In 2018 waren er 32 paren kraanvogels in Nederland. Daarmee is de populatie spectaculair gegroeid, met maar liefst 45% ten opzichte van 2017. Driekwart van de paren verblijft in **Drenthe** en **Friesland**.

In totaal hadden ongeveer 25-26 paren een nest met eieren en daarvan kregen 12 paren kuikens. Van de 20 getelde kuikens vlogen er uiteindelijk 7 uit. In verhouding tot het aantal broedparen is dat een teleurstellend eindresultaat. De verklaring zit in twee factoren. Door de droogte werd het voedsel schaars en werden nest- en slaapplekken bereikbaar voor predatoren. Daarnaast kostte de recreatiedruk twee kuikens het leven.

Negen paren erbij in Noord-Nederland

In de noordelijke provincies groeide de populatie met negen paren. In het Dwingelderveld kwamen er twee paren bij en zaten zes paren, waarvan er vijf broedden (info J. Kleine, R. Popken). Het Fochteloërveen blijft cruciaal voor de populatie, als broedplaats (een derde van alle broedparen in Nederland) en pleisterplaats. Daar waren in 2018 acht broedparen.

In Friesland zat voor het eerst een paar op de Dellebuursterheide.

In Drenthe werden paren vastgesteld, in de Holmerts Amen (1) (info P. Arends) en in het Bargerveen (3). In het Bargerveen hebben waarschijnlijk één of twee paren gebroed, op basis van de beschreven nestindicatieve waarnemingen van de kraanvogelwachters (info G. Bril en E. Bloeming). Het Bargerveen heeft lang moeten wachten op kraanvogels, waarschijnlijk omdat het te versnipperd is met wandelen en fietspaden. Kraanvogels geven de voorkeur aan grote gebieden met voldoende rust. Dit blijkt ook uit de nieuwe vestigingen van broedparen in het zuiden van het land.

Voor het eerst nesten in Noord-Brabant en Limburg

In Noord-Brabant en Limburg is voor het eerst gebroed. Het aantal paren in het zuiden groeide met één paar naar drie. Na jarenlange omzwervingen van paren in Noord-Brabant en Limburg is er nu sprake van een definitieve vestiging in twee grote hoogveengebieden.

Zowel in de Groote Peel als de Mariapeel broedde één paar; daarnaast zat in de Mariapeel nog een tweede paar dat niet broedde. Door de droogte was het nest in de Mariapeel in juli goed bereikbaar. In het nest zijn eisnippers van de kraanvogel gevonden (info B. van Noorden).

Drenthe en Friesland

In de broedtijd is in het Dwingelderveld veel onrust door concurrentie van paren die zich vestigen. Twee paren hadden kleine kuikens maar die waren al snel verdwenen. In augustus werd nog een paar met een kuiken ontdekt, een nalegsel van een van de paren die de kuikens eerder had verloren. Dit kuiken is half

september uitgevlogen (info J. Kleine).

In het Drents Friese Wold hadden beide paren kuikens. Bij één paar verdwenen de kuiken(s) vrijwel direct na de uitkomst van de eieren, terwijl het andere paar met kuikens na een maand plotseling van de aardbodem leek verdwenen (info L. Postumus, A. J van Dijk, W. van de Meer). In het Fochteloërveen waren vier paren met minstens zeven kuikens. Uiteindelijk zijn daarvan twee kuikens uitgevlogen in juli. Twee kuikens stierven als gevolg van recreatiedruk. Eén kuiken was pas met 13 weken vliegvlug, vermoedelijk als gevolg van de voedselschaarse door de droogte en rasters om het gebied.

Op de Dellebuursterheide waren twee kuikens. Eén kuiken is na een paar weken verdwenen, maar het andere vloog succesvol uit in augustus (info T. Jager).

kraanvogels Wierdenseveld

Overijssel en Gelderland

In het Korenburgerveen in Gelderland zijn de kuiken(s) van een nalegsel na ongeveer twee weken verdwenen (info H. Rauwerdink).

In de Engbertsdijksvennen zijn waarschijnlijk geen kuikens geboren. (info G. Schepers). In het Haaksbergerveen is één kuiken geregeld gezien en uitgevlogen (info R. Ruis). In het Wierdense veld zijn twee kuikens geboren en uitgevlogen in juli, en dat is voor het derde jaar op rij! Sinds de kraanvogel er broedt, wordt een wandelpad dat door het veengebied loopt afgesloten, en dat werpt zijn vruchten af (info G. Dommerholt, M. Zekhuis).

Deze maatregel zou in veel meer gebieden een positief effect kunnen hebben voor deze kwetsbare vogels.

Roel Janssen; Bron Sovon nieuwsbrief

Voor meer informatie zie:

http://www.hetfochteloerveen.nl/actueel_vvlg.asp?Id=1534516126

<https://www.itfryskegea.nl/kraanvogel-geboren-op-de-delleboersterheide/>

<https://www.kraniche.de/de/>

<http://www.bund-dhm.de/>

<https://www.savingcranes.org/>

<https://champagne-ardenne.lpo.fr/grue-cendree/grus>

<http://www.reserve-arjuzanx.fr/fr/les-grues-cendrees.html>

http://web05.lansstyrelsen.se/transtat_O/transtat.asp

<http://www.hnp.hu/hu>

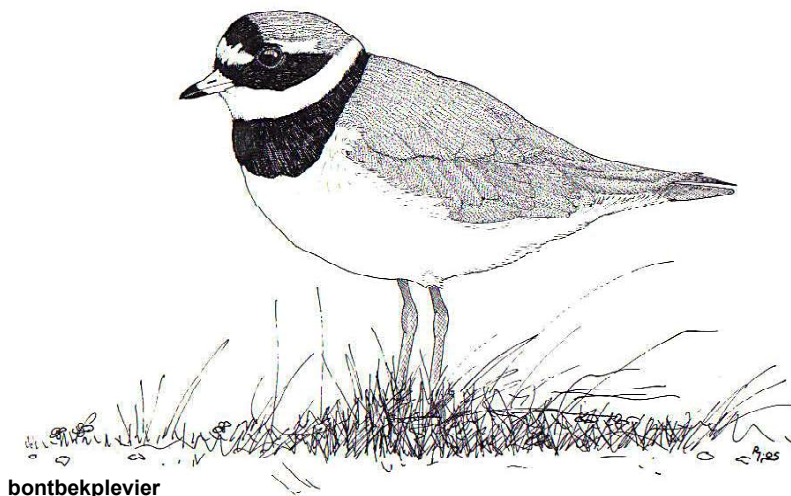
<http://www.grusextremadura.org/>

Uit de media

In deze rubriek vindt u becommentarieerde samenvattingen van berichten die in de media zijn verschenen. Als u iets voor deze rubriek hebt; graag het bericht met samenvatting, eventueel voorzien van commentaar, inleveren bij de redactie.

De Levende Natuur van juli 2018 is een themanummer over het natuurgebied het Zwin. Dit natuurgebied ligt in het grensgebied van Nederland en België. Het grootste deel ligt in Vlaanderen België, het kleinste in Zeeuws-Vlaanderen bij Cadzand. Het Zwin is een getijdengebied en het beheer is in handen van Het Zeeuws Landschap. Uiteraard kent een dergelijk gebied een grote biodiversiteit. Wat de vogels betreft: vanaf 1960 is er een goed zicht op de broedende kustvogels, zoals dwergstern, strandplevier, visdief, kokmeeuw, zwartkopmeeuw, zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en kluut. Grafieken laten zien dat de dwergstern van 1960-1964 in het Zwin broedde met ca. 10 paar.

Tot 2014 waren er geen broedgevallen meer. In 2014 en 2015 broedden er circa 50 paar en in 2016 was dit 5 paar. Dus in 2015 en 2016 een piek en daarna weer een terugval. De strandplevier broedde in 1960 met circa 35 paar. Dit aantal is geleidelijk afgenomen en vanaf 2000 broeden er geen strandplevieren meer in het Zwin. De visdief is altijd als broedvogel aanwezig geweest met in 2015 circa 380 paar en in 2016 40 paar. Dus een forse teruggang. De kluut is eveneens altijd aanwezig geweest als broedvogel, zij het met pieken en dalen, en broedt nu nog met circa 20 paar in het Zwin. De genoemde meeuwensoorten broedden vooral in de jaren 1970-2000 in het gebied.

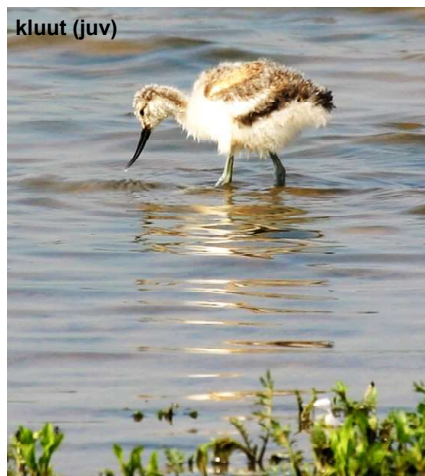
bontbekplevier

Meeuwen zijn nu praktisch uit het gebied verdwenen, met uitzondering van de zwartkopmeeuw. Deze vogel broedde er in geringe aantallen (20-50 paar) nu echter met 180 paar. De teloorgang van de kustvogels in het Zwin lijkt veroorzaakt door de zeewaartse uitbreiding van de haven van Zeebrugge. Deze uitbreiding zorgde voor gewijzigde zeestromingen in het kustgebied ten oosten daarvan, waardoor het Zwin in snel tempo verlandde.

Dit zorgde voor een snelle verandering in de vegetatie waardoor de in het Zwin gelegen eilandjes minder geschikt werden als broedgebied. De lager gelegen schorren en slikgebieden verminderden sterk in oppervlak. De krekenslibden langzaam dicht en de broedeilandjes werden alsmaar toegankelijker voor landroofdieren. Ook de recreatiedruk nam hierdoor toe.

Einde natuurgebied het Zwin? Neen! Sinds 2014 zijn er herstelmaatregelen getroffen. Er zijn drie nieuwe broedeilandjes gecreëerd waarop de kustbroedvogels weer ongestoord kunnen broeden. De meeste kustvogels kwamen terug. Zoals de dwergstern bijvoorbeeld. Deze vogel welke vroeger op het strand voor Oostduinkerke broedde is daar door het kusttoerisme verdwenen en vindt in het Zwin weer een veilige broedplek.

De strandplevier is helaas niet terug gekomen. Deze vogel gaat ook sterk achteruit. (De landelijke populatie komt sinds 2013 niet of nauwelijks meer boven de 150 paren uit (Bron: SOVON, 2013)). In het themanummer

wordt de vraag gesteld: wat maakt het Zwin ecologisch zo interessant? Over welke natuur gaat het dan en is die wel zo bijzonder? Het antwoord is: door jarenlange inventarisaties aan beide kanten van de grens zijn de bijzonderheden aan het licht gekomen. En is er grensoverschrijdende samenwerking ontstaan.

Natuur is onbegrensd en natuur verbroedert.

Henk Roelofs

Uit het veld

Op 21 juni was onze eerste nachtzwaluwtelling. Het regende toen we weg fietsten, maar al spoedig werd het droog. Het blijft lang stil, maar om 22:35u wordt er een nachtzwaluw actief, triller, roep, overvliegen en vleugelklap. Dus alles wat je maar wensen kan. En dat is het dan ook voor die avond. Wat moet dat nog worden? We horen en zien die avond meer houtsnippen dan nachtzwaluwen waar we voor gingen. Vanaf 22:50u begint het te regenen. We hadden nog een hele route gepland, maar gaan maar naar huis. En na die avond werd het droog en het werd zo droog dat je naar een flinke bui ging verlangen. Maar het bleef droog en dat is overal te zien op de Sallandse Heuvelrug. Net als de storm in januari, liet ook deze droogte zijn sporen na. Met de nachtzwaluwen is het helemaal goed gekomen. Op alle telavonden was

het perfect weer om nachtzwaluwen te tellen. Het eindresultaat in mijn telgebied was acht territoria, één minder dan verleden jaar, maar dat was dan ook een topjaar. Dit jaar hoorde ik voor het eerst sinds enige jaren weer een wielewaal in mijn telgebied. Helaas telde ik dit jaar de helft van het gangbare aantal roodborsttapuiten. Maar dit kan

veroorzaakt zijn door het koude voorjaar. Het jaar 2013 was vergelijkbaar: ook met een koud voorjaar en de helft van het gangbare aantal. Ik tel op de Sallandse Heuvelrug voor SOVON gedurende 35 jaren een bosgebied op alle vogelsoorten. Helaas zijn er gedurende die 35 jaren diverse soorten verdwenen, zoals de geelgors, de boompieper en boomleeuwerik. Ook de koekoek had ik hier de laatste 20 jaren niet mee gehoord. De koekoek was hier in de eerste jaren elk jaar wel te horen en dikwijls stond ik dan onder de boom waarin de koekoek zijn roep liet horen. Dit jaar was de koekoek er weer.

Toen ik met tellen begon was dit gebied meer open, met jonge aanplant. Het is een typisch bosbouwgebied met veel naalddhout en hier en daar wat zomereik, Amerikaanse eik, beuk en ruwe berk. Houtsnip, buizerd, boomklever en kruisbek zijn hier wisselend als broedvogel aanwezig. Alle mezensoorten gaan achteruit. Houtduif, merel, zanglijster, tjiftjaf, fitis, winterkoning, roodborst, vink, goudvink, goudhaantje, grote bonte specht en zwarte specht blijven gelijk en zijn elk jaar wel aanwezig. De grote lijster broedt hier af en toe en sinds vorig jaar broedt hier het vuurgoudhaantje. Dit jaar telde ik 10 territoria van de winterkoning, evenals verleden jaar.

De roodborst bleef ook gelijk met 16 territoria. En de vink is met 19 territoria (verleden jaar 18) het meest aanwezig. De zwartkop doet het goed met dit jaar

8 en verleden jaar 7 territoria. Als ik dit schrijf op maandag 3 september is het broedseizoen alweer ruim een maand ten einde. Het was een zeer droog broedseizoen. Gelukkig is er in augustus weer regen gevallen na een extreem droge en warme juli met 10 mm

regen en soms 34 – 35 °C. De rode en blauwe bosbes zijn voor een groot deel verdroogd, terwijl de besetende kramsvogels, koperwieken en beflijsters alweer onderweg zijn naar de Sallandse Heuvelrug. Wat moet dat nog worden?
Henk Roelofs

roodborsttapuit

Mystery Bird

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige nieuwsbrief Caprimulgus?

Het was de **Amerikaanse wulp** (Bechstein, 1812) - *Numenius americanus*, Eng. *Long-billed Curlew*, een vogel uit de familie van de strandlopers en snippen (Scolopacidae).

Alle inzendingen bleven steken bij wulp. Het was ook niet gemakkelijk wanneer je de gehele snavel niet kan zien, en laat dit nu het grootste verschil met onze wulp zijn! Amerikaanse wulp is overigens een stuk lichter dan de Europese wulp: Am. wulp = 580 gram, wulp = 730 gram, regenwulp = 360 gram.

Verspreiding en leefgebied

Deze soort komt voor in Noord-Amerika en telt twee ondersoorten:

Numenius americanus americanus: het westen van de Verenigde Staten, ze overwinteren in zuid Midden-Amerika.

Numenius americanus parvus: van het zuidwesten van Canada tot Californië, ze overwinteren in Mexico.

Amerikaanse wulpen zijn grote steltlopers met opvallende lange snavels. Sociale

vogels maar in het broedseizoen, zijn ze echter zeer territoriaal en vertonen ze een reeks bedreigingsdisplays op en rond het nest. Om te vliegen springen deze vogels de lucht in om van start te gaan en, eenmaal in de lucht wisselen ze zweven en vliegen af; iets wat 'onze' wulpen ook vaak doen.

De roep is een luide "curlee". Tijdens de migratie zijn het sociale vogels die als groep in formatie vliegen, vergelijkbaar met ganzen.

Deze vogels zijn monogaam. Het paarseizoen loopt van half april tot september. Het nest is niet meer dan een kuil met gras, in open vlak grasland of steppelandschap. Het legsel van meestal 4 peervormige groenbruine gevlekte eieren worden door beide ouders gedurende 27 tot 30 dagen bebroed. De ouders verdedigen allebei het nest; gewoonlijk broedt het wijfje gedurende de dag, waarbij het mannetje 's nachts aan de beurt is. Zodra de eieren uitkomen, blijft de moeder ongeveer twee weken bij de jonge vogels. Daarna neemt het mannetje de zorg voor de jongen over. Hij zal bij de pullen in de buurt blijven en zal ze voornamelijk insecten en bessen voeden gedurende 6 weken totdat ze uitvliegen. Na drie tot vier jaar zijn de jongen geslachtsrijp.

De vogels zijn voornamelijk vleeseters. In het broedhabitat, voornamelijk grasland, bestaat het voedsel uit sprinkhanen, krekels, kevers en ook kleine amfibieën. In het winterhabitat, kusten en riviermondingen, vormen kleine schaaldieren, weekdieren, zaden en bessen het dieet.

Status

Deze soort was ooit een algemene broedvogel op de meeste prairiegebieden in de VS en Canada. De populaties zijn sinds het begin van de 20e eeuw in gedaald als gevolg van overbevissing en verlies van habitat (als gevolg van fragmentatie, omzetting in akkerland en stedelijke ontwikkeling). Door jacht en grootschalige landbouw staat de populatie sinds de tweede helft van de twintigste eeuw sterk onder druk. Dit is mede de oorzaak van de achteruitgang van de winterpopulatie langs de Atlantische kust. Habitatverlies is de belangrijkste aanhoudende dreiging maar ook pesticidegebruik bedreigt de wulpen in hun voedselvoorziening door achteruitgang van insecten, met name sprinkhanen. De soort is nu uitgeroeid als broedvogel in Kansas, Michigan, Iowa, Minnesota, Wisconsin, oost-Nebraska, Illinois, Manitoba en zuidoost-Saskatchewan. De vogels migreren in het najaar naar zuidelijk VS en Mexico. Sommige vogels trekken verder zuidwaarts naar Guatemala, Honduras, El Salvador en Costa Rica. Volgens de rode lijst van de IUCN telt de totale populatie 50.000-123.000 individuen. Momenteel is deze soort geclassificeerd als 'Least concern' (LC), maar de aantallen nemen de laatste tientallen jaren af. Wereldwijd staan populaties steltlopers sterk onder druk door vernietiging van broedhabitat en kustgebieden.

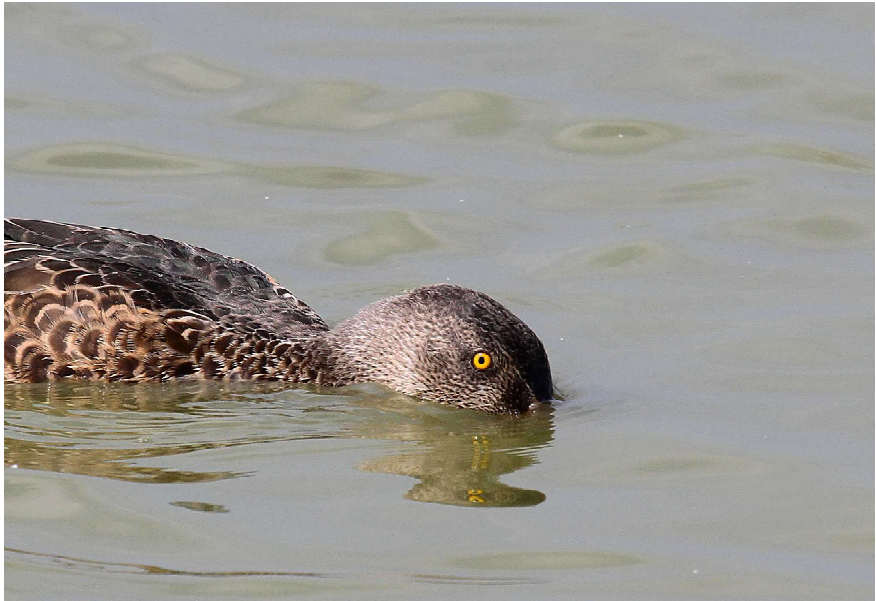
Geluid:

<https://www.xeno-canto.org/explore?query=Numenius+americanus>

Beeld:

https://www.youtube.com/watch?v=z1jT_F3yFzU

Wie determineert deze vogelsoort?

Oplossingen voor 15 december 2018

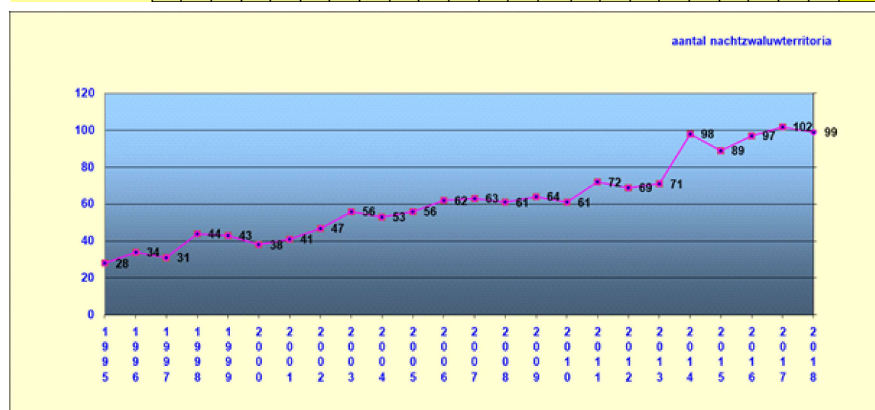
Inzendingen naar Roel Janssen (r.j.janssen@online.nl)

Aantal territoria van nachtzwaluwen op de Sallandse Heuvelrug stabiel!

Tijdens de jaarlijkse nachtzwaluwtelling op de Sallandse Heuvelrug zijn in 2018 **99 territoria** vastgesteld, 3 minder dan vorig jaar, maar op hetzelfde hoge niveau van de laatste vijf jaren.

Fig. 1 Aantal territoria per jaar.

Spalte d	Spalte e: Zeilen f																			Spalte g
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		
Spalte f: Zeilen g	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Spalte f: Zeilen h	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
Spalte f: Zeilen i	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	
Spalte f: Zeilen j	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	
Spalte f: Zeilen k	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	
Spalte f: Zeilen l	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	
Spalte f: Zeilen m	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	
Spalte f: Zeilen n	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	
Spalte f: Zeilen o	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	
Spalte f: Zeilen p	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	
Spalte f: Zeilen q	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	
Spalte f: Zeilen r	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	
Spalte f: Zeilen s	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	
Spalte f: Zeilen t	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	
Spalte f: Zeilen u	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	
Spalte f: Zeilen v	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	
Spalte f: Zeilen w	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	
Spalte f: Zeilen x	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	
Spalte f: Zeilen y	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	
Spalte f: Zeilen z	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	
Spalte f: Zeilen aa	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	
Spalte f: Zeilen ab	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	
Spalte f: Zeilen ac	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	
Spalte f: Zeilen ad	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	
Spalte f: Zeilen ae	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	
Spalte f: Zeilen af	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	
Spalte f: Zeilen ag	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	
Spalte f: Zeilen ah	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	
Spalte f: Zeilen ai	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	
Spalte f: Zeilen aj	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	
Spalte f: Zeilen ak	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	
Spalte f: Zeilen al	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	
Spalte f: Zeilen am	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	
Spalte f: Zeilen an	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	
Spalte f: Zeilen ao	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	
Spalte f: Zeilen ap	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	
Spalte f: Zeilen aq	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	
Spalte f: Zeilen ar	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	
Spalte f: Zeilen as	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	
Spalte f: Zeilen at	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	
Spalte f: Zeilen au	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	
Spalte f: Zeilen av	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	
Spalte f: Zeilen av	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	
Spalte f: Zeilen aw	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	
Spalte f: Zeilen ax	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	
Spalte f: Zeilen ay	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	
Spalte f: Zeilen az	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	
Spalte f: Zeilen ba	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	
Spalte f: Zeilen bb	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	
Spalte f: Zeilen bc	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	
Spalte f: Zeilen bd	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	
Spalte f: Zeilen be	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	
Spalte f: Zeilen bf	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	
Spalte f: Zeilen bg	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	
Spalte f: Zeilen bh	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	
Spalte f: Zeilen bi	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	
Spalte f: Zeilen bj	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	
Spalte f: Zeilen bk	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	
Spalte f: Zeilen bl	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	
Spalte f: Zeilen bm	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	
Spalte f: Zeilen bn	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	
Spalte f: Zeilen bo	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	
Spalte f: Zeilen bp	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	
Spalte f: Zeilen bq	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	
Spalte f: Zeilen br	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	
Spalte f: Zeilen bs	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	
Spalte f: Zeilen bt	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	
Spalte f: Zeilen bu	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	
Spalte f: Zeilen bv	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	
Spalte f: Zeilen bv	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	
Spalte f: Zeilen bw	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	

De telling werd voor de 24^e opeenvolgende keer gehouden en werd weer georganiseerd door de Vogelwerkgroep Midden Overijssel (VMO) en uitgevoerd door 40 vrijwilligers van het IVN-Hellendoorn/Nijverdal, VMO, medewerkers van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten en vogelaars uit Bathmen e.o. Sinds 1995 wordt elk jaar geteld op de laatste twee vrijdag van juni en de eerste vrijdag in juli.

De telling wordt uitgevoerd in de vorm van een simultaantelling. Het leefgebied van de nachtzwaluw op de Sallandse Heuvelrug, met name het heidegebied, wordt opgedeeld in 17 telgebieden. Per telgebied worden tussen 22:00u en 24:00u door 2-3 tellers vooral de zingende (snorrende) mannetjes opgespoord. Best een lastig karwei, want dubbeltellingen moeten uiteraard worden voorkomen. Met name voor beesten die op de grenzen van de telgebieden zingen is goede afstemming met tellers in aangrenzende telgebieden noodzakelijk. Ook dit jaar werden de tellingen

onder zeer gunstige weersomstandigheden uitgevoerd, waardoor de vogels zich prima presenteerden.

De nachtzwaluw heeft vanaf 1995 een mooie ontwikkeling doorgemaakt: werden er in 1995 nog maar 28 broedparen geteld, de laatste jaren schommelde het aantal rond de 97 paren. Een deel kan worden toegeschreven aan areaal vergroting door boskap. De in 1991 ingezette maatregelen tot behoud van het korhoen in Nederland hadden en hebben een positief effect op herstel en verbetering van het heidebiotoop en haar vogelbevolking op de Sallandse Heuvelrug.

Voornamelijk soorten als nachtzwaluw, geelgors, roodborsttapuit, grasmus, kneu en vanaf 2005 ook de grauwe klauwier hebben hiervan geprofiteerd, maar ook de houtsnip, een soort die tijdens de tellingen veelvuldig is waargenomen. Hoewel nadrukkelijk moet worden gesteld dat bij deze soorten ook landelijke tendensen een rol spelen.

Het grootste deel van de toename lijkt echter kwalitatief van aard: het is niet eenvoudig om aan te geven wat de exacte oorzaken van deze toename zijn. Zo is er de landelijke toename in de kerngebieden van de nachtzwaluw. Deze moet mogelijk los gezien worden van biotoopverbetering en kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden door betere overleving in de overwinteringsgebieden beneden de Sahara en/of gunstige weersomstandigheden tijdens voor- en najaarstrek. Maar bijvoorbeeld ook door positieve klimatologische effecten in het Nederlandse broedgebied, waardoor het aanbod van grotere nachtinsecten (met name vlinders) in het biotoop groter is.

Hoewel veel Afrikagangers in 2018 later in de broedgebieden verschenen, werd de eerste nachtzwaluw "gewoon" weer in de eerste week van mei (3 mei 2018) op de Sallandse Heuvelrug vastgesteld, vergelijkbaar met de aankomst datum in 2017.

In eerdere jaren arriveerden ze ook al wel eind april.

Gerrit Dommerholt

Project 'De Veldkaante' : aandacht voor meer biodiversiteit

Dit voorjaar werden we benaderd door Stefan, een inwoner van de gemeente Hellendoorn. Hij heeft in het Marlese een woning gekocht met bijna een hectare landbouwgrond. Hij wilde graag weten wat de mogelijkheden zijn om deze, nu nog intensief bewerkte gronden, om te vormen tot een extensiever en biodiverser geheel, geschikt voor meer vogels dan er tot nu toe voorkomen. André Marissen en ik zijn op onderzoek uitgegaan, hebben de plek bezocht, de wensen van Stefan in beeld gebracht en gespard met Roel Janssen en Ronny Hullegie. Ook hebben we gezocht naar passende financiering en we kwamen uit op de provinciale Subsidieregeling Uitvoeren maatregelen voor aandachtsoorten (Ubs 4.5.2) als onderdeel van het Statenvoorstel "Kaderstelling en investeringsvoorstel natuurbeleid". In het door ons opgestelde projectplan wordt uitvoerig ingegaan op het omvormen van 0,8 ha intensief beheerd weiland naar een bloemrijke weide met amfibiepoel, broeihoop voor ringslang, struweel/houtwal en 'tiny forest'. Daarnaast wordt 0,1 ha vogelakker ingericht door omvorming van 0,1 ha intensief maisland. Ook worden nestkasten geplaatst voor kerk- en steenuil, hermelijn en voor vleermuizen. Tevens wordt nestplek geboden aan huis- en boerenzwaluw. Zie deze schets van de nieuwe situatie:

De bedoeling is dat door deze functiewijziging een groot aantal aandachtsoorten kansen krijgt om zich te vestigen, om te rusten en om zich voort te planten. Tevens wordt het perceel gebruikt als foerageerplek voor migrerende soorten.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende 14 aandachtsoorten:

Vogels: Broedvogels

- 1.boerenwaluw
- 2.geelgors
- 3.grauwe vliegenvanger
- 4.huiswaluw
- 5.kerkuil
- 6.patrijs
- 7.ringmus
- 8.
- 9.zomertortel

Trek- / wintervogels

- boerenwaluw
geelgors

huiswaluw

tapuit

Daarnaast biedt het project kansen voor huismus, paapje, roodborsttapuit, spreeuw, steenuil

Reptielen:

1. ringslang

Zoogdieren:

2. hermelijn

Vlinders:

3. bruine vuurvinder
4. sleedoornpage

Planten:

5. blauwe knoop

Op 3 augustus kreeg de aanvrager goed bericht van de provincie: alle aanlegkosten komen volledig in aanmerking voor subsidie.

Binnenkort gaan we om de tafel om over de uitvoering en de te nemen stappen te spreken. De VMO, maar ook anderen zoals IVN, kunnen de komende jaren helpen met het beheer van het perceel. Ook willen we de nul-situatie inventariseren en na uitvoering van de werkzaamheden via inventarisaties volgen wat de ontwikkelingen zijn en welke soorten er zich vestigen.

Goed voorbeeld doet hopelijk goed volgen en wie weet zijn volgend jaar meer grondgebruikers enthousiast om iets dergelijks op te zetten.

André Marissen en Gerrit Dommerholt

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal

Telefoon: 06-42733996

E-mail: info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website: www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De VMO rekent het gebied tussen Ommen, Wierden, Markelo en Raalte als haar werkgebied. Activiteiten van de vogelwerkgroep zijn o.a.:

- het uitvoeren van broedvogelinventarisaties
- het houden van excursies voor leden
- het op aanvraag organiseren van vogelexcursies in de regio
- het uitgeven van dit verenigingsblad

De werkgroep doet mee aan landelijke tellingen van het SOVON en Vogelbescherming Nederland.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	Nijverdal	(06-11539430)
Ronny Hullegie	secretaris	Nijverdal	(06-42733996)
Jan Bosscher	penningmeester	Nijverdal	(0548-619932)
Roel Janssen	bestuurslid	Hattem	(06-15428467)
André Marissen	bestuurslid	Nijverdal	(0548-617736)

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus en kunnen deelnemen aan de excursies.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Foto pagina's	5, 13, 19, 20, 21, 22 en 24	: Roel Janssen
Foto pagina	7	: Ronny Hullegie
Foto pagina	10 en 11	: Mark Zekhuis
Foto pagina	12	: Herman Bruggink
Foto pagina	14	: Erik Busser
Foto pagina	16	: Harrold Eeftink
Pentekening pag	18	: Ronald Messemaker
Kaarten pagina	22	: www
Kaart pagina	27	: Gerrit Dommerholt

Volg de vogelwerkgroep ook op Twitter en Facebook:

<https://www.facebook.com/Vogelwerkgroep-Midden-Overijssel-251725534866136/>

<https://twitter.com/VWGMidOverijsse>

